

Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
JEANA RICHARDA DE LA TOURA
od 13. siječnja 2022.¹

Predmet C-569/20

IR

**Kazneni postupak
uz sudjelovanje
Specializirana prokuratura**

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Specializiran nakazatelen sad (Specijalizirani kazneni sud, Bugarska))

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u kaznenim stvarima – Direktiva (EU) 2016/343 – Pravo sudjelovanja na raspravi – Članci 8. i 9. – Zahtjevi u slučaju osude u odsutnosti – Pravo na obnovu postupka – Optuženikov bijeg – Nacionalni propis kojim se isključuje ponovno pokretanje kaznenog postupka ako je osoba osuđena u odsutnosti pobjegla nakon što je saznala za optužbe iznesene protiv nje u istražnoj fazi postupka”

I. Uvod

1. Može li osoba koja je osuđena na suđenju na kojem se zbog bijega nije osobno pojavila imati pravo na obnovu postupka, u skladu s člankom 8. stavkom 4. drugom rečenicom i člankom 9. Direktive (EU) 2016/343 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. ožujka 2016. o jačanju određenih vidova pretpostavke nedužnosti i prava sudjelovati na raspravi u kaznenom postupku²?

2. To je u biti predmet prethodnih pitanja koja upućuje Specializiran nakazatelen sad (Specijalizirani kazneni sud, Bugarska).

3. Taj je zahtjev upućen u okviru kaznenog postupka u kojem je odlučeno da se osobi IR sudi u odsutnosti. Iako je ta osoba bila obaviještena o optužbama iznesenima protiv nje u fazi prethodnog istražnog postupka, ona je pobjegla, tako da nije bila obaviještena o pravomoćnoj optužnici, datumu i mjestu rasprave, kao ni o posljedicama neopravdanog nedolaska.

4. Stoga sud koji je uputio zahtjev pita o opsegu zahtjeva koje zakonodavac Unije zahtijeva u okviru Direktive 2016/343 kako bi toj osobi zajamčio prava obrane. Konkretno, nastoji utvrditi je li moguće izvršiti odluku donesenu u postupku koji se vodio u odsutnosti u skladu s člankom 8. stavcima 2. i 3. te direktive ili je naprotiv potrebno predvidjeti obnovu postupka, u skladu s člankom 8. stavkom 4. drugom rečenicom i člankom 9. navedene direktive.

¹ Izvorni jezik: francuski

² SL 2016., L 65, str. 1.

5. U ovom ću mišljenju objasniti da, iako je obavješćivanje optuženika o raspravi bitan zahtjev predviđen Direktivom 2016/343 u svrhu poštovanja prava obrane, zakonodavac Unije ipak dopušta državama članicama da ispituju u kojoj mjeri taj zahtjev ispunjen *in concreto*. Zakonodavac Unije poziva države članice da pridaju posebnu pozornost postupanju nadležnih nacionalnih tijela prilikom priopćavanja tih informacija i postupanju te osobe u prilikom njihova primitka.

6. U tom kontekstu iznijet ću razloge zbog kojih članak 8. stavak 2. i 3. Direktive 2016/343, kojim se državama članicama dopušta izvršenje odluke donesene na suđenju na kojem se optuženik nije pojavio, obuhvaća situaciju u kojoj nacionalni sud, s obzirom na sve konkretne okolnosti koje obilježavaju predmetnu situaciju, utvrdi da je unatoč dužnoj pažnji i naporima nadležnih nacionalnih tijela da optuženika obavijeste o raspravi i o posljedicama neopravdanog nedolaska, optuženik namjerno i svjesno povrijedio svoje obaveze u pogledu primanja tih informacija kako bi izbjegao suđenje. Pojasnit ću da se, u slučaju da nacionalni sud dođe do tih utvrđenja, članku 8. stavku 4. drugoj rečenici i članku 9. Direktive 2016/343 ne protivi nacionalni propis na temelju kojeg obnova postupka nije dopuštena ako je optuženik pobjegao nakon što je bio obaviješten o optužbama iznesenima protiv njega u fazi prethodnog istražnog postupka, ali prije nego što je obaviješten o pravomoćnoj optužnici.

II. Pravni okvir

A. Direktiva 2016/343

7. Direktivom 2016/343 utvrđuju se, u skladu s njezinim člankom 1., zajednička minimalna pravila koja se odnose, s jedne strane, na određene vidove pretpostavke nedužnosti i, s druge strane, na pravo sudjelovati na raspravi.

8. Njezine uvodne izjave 37. i 38. glase kako slijedi:

„(37) Također bi trebalo moći održati suđenje koje može završiti odlukom o krivnji ili nedužnosti, u odsutnosti osumnjičenika ili optuženika, ako je ta osoba obaviještena o suđenju i ako je dala punomoć branitelju, kojeg je sama imenovala ili ga je imenovala država, da je zastupa na suđenju, a i koja je osumnjičenika ili optuženika zastupala.

(38) Prilikom razmatranja je li način na koji se dostavljaju podaci dovoljan da se osigura da je osoba upoznata s održavanjem rasprave, posebna pozornost trebala bi se, ako je potrebno, posvetiti dužnoj pažnji koju su tijela javne vlasti uložila da obavijeste dotičnu osobu i dužnoj pažnji dotične osobe da primi informacije koje su joj upućene.”

9. Člankom 8. te direktive, naslovljenim „Pravo sudjelovati na raspravi”, u staccima 1. i 4. predviđa se:

„1. Države članice osiguravaju da osumnjičenici i optuženici imaju pravo sudjelovati na raspravi u kaznenom postupku koji se vodi protiv njih.

2. Države članice mogu predvidjeti da se rasprava koja može završiti donošenjem odluke o krivnji ili nedužnosti osumnjičenika ili optuženika može voditi u njegovoj odsutnosti pod uvjetom da:

- (a) osumnjičenik ili optuženik pravovremeno je obaviješten o raspravi i o posljedicama neopravdanog nedolaska; ili
- (b) osumnjičenika ili optuženika koji je obaviješten o raspravi zastupa opunomoćeni branitelj kojeg je osumnjičenik ili optuženik sam imenovao ili ga je imenovala država.

3. Odluka koja je donesena u skladu sa stavkom 2. može se izvršiti protiv dotičnog osumnjičenika ili optuženika.

4. Kada države članice predvide mogućnost održavanja suđenja u odsutnosti osumnjičenika ili optuženika, ali nije moguće ispuniti uvjete iz stavka 2. ovog članka jer se osumnjičenik ili optuženik ne može locirati unatoč ulaganju razumnih nпора, države članice mogu predvidjeti mogućnost donošenja i izvršenja odluke. U tom slučaju države članice osiguravaju da u trenutku kada se osumnjičenici ili optuženici obavješćuju o toj odluci, posebno prilikom uhićenja, također budu informirani o mogućnosti osporavanja odluke i pravu na obnovu postupka ili na drugo pravno sredstvo u skladu s člankom 9.”

10. Člankom 9. navedene direktive, naslovljenim „Pravo na obnovu postupka”, određuje se:

„Države članice osiguravaju da osumnjičenici ili optuženici koji nisu sudjelovali na raspravi u kaznenom postupku koji se vodio protiv njih i u slučaju da nisu bili ispunjeni uvjeti iz članka 8. stavka 2. imaju pravo na obnovu postupka ili drugo pravno sredstvo kojim se omogućuje novo utvrđivanje merituma predmeta, uključujući ispitivanje novih dokaza, što bi moglo dovesti do ukidanja izvorne odluke. U tom pogledu države članice jamče da dotični osumnjičenici i optuženici imaju pravo biti nazočni i sudjelovati na raspravi u skladu s postupcima predviđenima nacionalnim pravom te ostvariti svoja prava na obranu.”

B. Bugarsko pravo

11. Članak 55. stavak 1. Nakazatelno-procesualen kodeksa (Zakonik o kaznenom postupku, u daljnjem tekstu: NPK) glasi kako slijedi:

„Optuženik ima sljedeća prava: [...] sudjelovati u kaznenom postupku [...]”

12. Člankom 94. stavicima 1. i 3. NPK-a određuje se:

„(1) Sudjelovanje zastupnika u kaznenom postupku obvezno je ako:

[...]

8. se o predmetu raspravlja u odsutnosti optuženika;

[...]

(3) Ako je intervencija zastupnika obvezna, nadležno tijelo kao zastupnika imenuje odvjetnika.”

13. Članak 247.b. stavak 1. NPK-a glasi kako slijedi:

„Po nalogu suca izvjestitelja, optuženiku se dostavlja primjerak optužnice. Dostavom optužnice optuženik je obaviješten o datumu održavanja pripremnog ročišta i pitanjima iz članka 248. stavka 1., o svojem pravu da bude prisutan, s odvjetnikom po vlastitu izboru, i o mogućnosti da mu se dodijeli odvjetnik po službenoj dužnosti u slučajevima propisanim člankom 94. stavkom 1. te o činjenici da se o predmetu može raspraviti i odlučiti u njegovoj odsutnosti, u skladu s člankom 269.”

14. Člankom 269. NPK-a predviđa se:

„(1) Ako je optuženik optužen za teško kazneno djelo, njegova prisutnost na suđenju je obavezna.

[...]

(3) Pod uvjetom da to ne sprečava utvrđenje objektivne istine, predmet se može ispitati u odsutnosti optuženika ako:

1. se optuženik ne nalazi na adresi koju je naveo ili je promijenio adresu a da o tome nije obavijestio nadležno tijelo;

2. mjesto njegova boravišta u Bugarskoj nije poznato i nije utvrđeno nakon temeljite istrage;

[...]

4. [optuženik] se nalazi izvan bugarskog državnog područja, i

(a) mjesto njegova boravišta nije poznato;

[...]”

15. Člankom 423. stavcima 1. do 3. NPK-a određuje se:

„(1) U roku od šest mjeseci od dana saznanja za konačnu kaznenu osudu ili stvarnog izručenja, od strane druge zemlje, u Republiku Bugarsku osoba osuđena u odsutnosti može zahtijevati ponovno pokretanje kaznenog postupka pozivajući se na svoju odsutnost tijekom kaznenog postupka. Zahtjev se prihvaća osim ako je, s jedne strane, osuđenik pobjegao nakon obavještanja o točkama optužnice u prethodnom postupku, s učinkom da se ne može provesti postupak na temelju članka 247.b stavka 1. ili, s druge strane, ako osuđenik nije došao na raspravu bez opravdanog razloga.

(2) Osim ako sud odredi drukčije, zahtjev ne odgađa izvršenje kaznene osude.

(3) Ponovno pokretanje kaznenog postupka okončava se ako osoba osuđena u odsutnosti ne dođe na raspravu bez opravdanog razloga.”

16. Članak 425. stavak 1. točka 1. NPK-a glasi:

„Ako smatra da je zahtjev za ponovno pokretanje postupka osnovan, sud može:

1. poništiti osuđujuću presudu [...] i vratiti predmet na ponovno ispitivanje, pri čemu navodi u kojoj fazi treba započeti ponovno ispitivanje predmeta.”

III. Glavni postupak i prethodna pitanja

17. Specializirana prokuratura (Specijalizirano državno odvjetništvo, Bugarska) pokrenula je kazneni progon protiv osobe IR zbog njezina navodnog sudjelovanja u zločinačkoj organizaciji radi počinjenja financijskih kaznenih djela kažnjivih kaznom zatvora.

18. Optužnica je osobno dostavljena osobi IR. Nakon te je dostave osoba IR navela adresu na kojoj je se može pronaći. Međutim, na navedenoj adresi nije pronađena ni prilikom započinjanja sudske faze kaznenog postupka ni prilikom pokušaja Specializiran nakazatelen sada (Specijaliziranog kaznenog suda) da joj uruči poziv na raspravu. Osim toga, odvjetnik kojeg je opunomoćila odustao je od njezine obrane. Sud koji je uputio zahtjev imenovao je odvjetnika po službenoj dužnosti koji, međutim, nije stupio u kontakt s osobom IR.

19. Budući da je optužnica sadržavala nepravilnost, proglašena je ništavom te je slijedom toga okončan sudski postupak pokrenut protiv nje³.

20. Zatim je podignuta nova optužnica i postupak je ponovno pokrenut. Međutim, i tom se prilikom tražilo osobu IR, među ostalim i preko članova njezine obitelji, bivših poslodavaca i operatera mobilne telefonije, no nije je bilo moguće locirati. Stoga se čini da u okviru obnove sudske postupka, zbog bijega osobe IR, nadležna nacionalna tijela nisu mogla dostaviti novu optužnicu podignutu protiv nje, unatoč koracima koje su poduzela u tu svrhu.

21. Sud koji je uputio zahtjev smatra da o predmetu treba odlučiti u odsutnosti osobe IR, o čemu se raspravljalo na prvoj raspravi u predmetu. Navodi da bi, kad bi osoba IR bila osuđena u odsutnosti, u svojoj odluci trebao navesti postupovna jamstva koja su joj na raspolaganju nakon suđenja i konkretno pravna sredstva kojima raspolaže, kako bi se osiguralo poštovanje Direktive 2016/343.

22. Međutim, što se tiče pravilnosti suđenja u odsutnosti i pravnih sredstava, postoji dvosmislenost u pogledu postupovnih jamstava kojima dotična osoba mora raspolagati u situaciji kao što je ova, u kojoj je dotična osoba, nakon što je obaviještena o prvoj optužnici te prije početka sudske faze kaznenog postupka, pobjegla. Osim toga, sud koji je uputio zahtjev navodi da se ne može isključiti mogućnost da se osobu IR pronađe i uhiti na državnom području druge države članice te preda bugarskim tijelima na temelju europskog uhidbenog naloga. Stoga pitanja o području primjene Direktive 2016/343 treba ispitati s obzirom na članak 4.a Okvirne odluke

³ U skladu sa sudskom praksom Varhoven kasacionen sada (Vrhovni kasacijski sud, Bugarska), akt u kojem je počinjena pogreška treba zamijeniti novim aktom, pri čemu se pojašnjava da sudac ne može sam ispraviti bitne povrede postupka koje je počinio državni odvjetnik, nego u tu svrhu treba vratiti predmet državnom odvjetniku.

Vijeća 2002/584/PUP od 13. lipnja 2002. o Europskom uhidbenom nalogu i postupcima predaje između država članica⁴, kako je izmijenjena Okvirnom odlukom Vijeća 2009/299/PUP od 26. veljače 2009⁵.

23. U tim je okolnostima Specializiran nakazatelen sad (Specijalizirani kazneni sud) odlučio prekinuti postupak i Sudu uputiti sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li članak 8. stavak 2. točku (b) Direktive 2016/343 u vezi s uvodnim izjavama 36. do 39. Direktive [2016/343] i članak 4.a stavak 1. točku (b) Okvirne odluke [2002/584] u vezi s njezinim uvodnim izjavama 7. do 10. tumačiti na način da se odnose na slučaj u kojem je okrivljenik obaviješten o optužbi podnesenoj protiv njega u njezinoj izvornoj verziji, ali ga se potom zbog njegova bijega objektivno ne može obavijestiti o suđenju, pa ga brani odvjetnik imenovan po službenoj dužnosti s kojim ne održava nikakav kontakt?

2. Ako se na to pitanje odgovori niječno:

Je li u skladu s člankom 9. u vezi s člankom 8. stavkom 4. drugom rečenicom Direktive [2016/343] i člankom 4.a stavkom 3. u vezi s člankom 4.a stavkom 1. točkom (d) Okvirne odluke [2002/584] nacionalni propis (članak 423. stavci 1. i 5. NPK-a), na temelju kojeg nije predviđena pravna zaštita od istražnih mjera izvršenih u odsutnosti i presude donesene u odsutnosti ako se okrivljenik, nakon što je obaviješten o prvobitnoj optužnici, skriva te stoga nije mogao biti obaviješten ni o datumu ni mjestu rasprave kao ni o posljedicama svojeg nedolaska?

3. Ako se na to pitanje odgovori niječno:

Ima li članak 9. Direktive [2016/343] u vezi s člankom 47. Povelje [Europske unije o temeljnim pravima] izravan učinak?”

24. Samo je Europska komisija podnijela pisana očitovanja i u pisanom obliku odgovorila na pitanja koja je postavio Sud.

IV. Analiza

A. Dopuštenost

25. Kako bi se ispitao zahtjev za prethodnu odluku, valja iznijeti uvodnu napomenu o dopuštenosti prvog i drugog prethodnog pitanja.

26. Oba su pitanja podijeljena na dva dijela. Prvi dio odnosi se na tumačenje relevantnih odredbi Direktive 2016/343, dok se drugi dio odnosi na tumačenje odredbi Okvirne odluke 2002/584. Kao i Komisija, smatram da tumačenje odredbi te okvirne odluke i konkretno njezina članka 4.a nije relevantno za rješavanje spora u glavnom postupku. Naime, s obzirom na činjenični kontekst definiran u zahtjevu za prethodnu odluku, utvrđujem da se spor koji je u tijeku pred sudom koji je uputio zahtjev i u kojem taj sud mora donijeti odluku ne odnosi, ni najprije ni podredno, na pitanje valjanosti ili izvršenja europskog uhidbenog naloga. Tumačenje odredbi iz članka 4.a te

⁴ SL 2002., L 190, str. 1. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 83. i ispravak SL 2013., L 222, str. 14.)

⁵ SL 2009., L 81, str. 24. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 16., str. 169.), u daljnjem tekstu: Okvirna odluka 2002/584

okvirne odluke koje traži Specializiran nakazatelen sad (Specijalizirani kazneni sud) zapravo je hipotetski problem jer taj sud ističe da se ne može isključiti mogućnost da se osobu IR pronađe i uhititi na državnom području druge države članice te preda bugarskim tijelima na temelju europskog uhidbenog naloga.

27. U tim okolnostima predlažem, u skladu sa sudskom praksom Suda, da se prvo i drugo prethodno pitanje proglaše nedopuštenima u dijelu u kojem se odnose na tumačenje Okvirne odluke 2002/584⁶.

B. Meritum

28. Ovim se zahtjevom za prethodnu odluku od Suda u biti traži da utvrdi može li osoba osuđena na suđenju na kojem se nije pojavila, u skladu s člankom 9. Direktive 2016/343, imati pravo na obnovu postupka ako je ta osoba pobjegla nakon što joj je dostavljena optužnica koja je zatim poništena, tako da nije bila obaviještena o pravomoćnoj optužnici, o raspravi ni o posljedicama neopravdanog nedolaska, s jedne strane, te je zastupa odvjetnik kojeg je imenovala država i s kojim, s druge strane, nije u kontaktu.

29. Sud koji je uputio zahtjev upućuje Sudu svoja pitanja s obzirom na odredbe predviđene člankom 423. stavkom 1. NPK-a. Naime, tim se člankom utvrđuje načelo prema kojem zahtjev za ponovno pokretanje kaznenog postupka treba prihvatiti ako ga je podnijela osoba osuđena u odsutnosti u roku od šest mjeseci nakon što je saznala za osuđujuću odluku⁷. Međutim, tim se člankom predviđaju i iznimke od tog načela⁸. Prema tome, zahtjev za ponovno pokretanje kaznenog postupka može se odbiti ako je osuđenik pobjegao nakon što je obaviješten o točkama optužnice tijekom istrage, ali prije nego što mu je dostavljena pravomoćna optužnica. Iz toga slijedi, prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, da ponovno pokretanje postupka nije dopušteno u situaciji u kojoj optuženik stoga nije bio obaviješten o održavanju pripremnog ročišta, o mogućnosti da ga zastupa odvjetnik niti o posljedicama neopravdanog nedolaska.

30. Budući da nijedna odredba Direktive 2016/343 ne sadržava jasnu naznaku u pogledu pravnog sustava koji se primjenjuje na osobu u bijegu i prava koja se toj osobi priznaju nakon suđenja na kojem se nije pojavila, sud koji je uputio zahtjev traži od Suda da utvrdi je li takav propis u skladu s tom direktivom.

31. U tu svrhu traži od Suda da pojasni treba li smatrati da je osoba koja se nalazi u situaciji osobe IR obuhvaćena pravnim sustavom predviđenim u članku 8. stavcima 2. i 3. Direktive 2016/343, na temelju kojeg je moguće izvršiti odluku donesenu na suđenju na kojem se ta osoba nije pojavila (prvo pitanje), ili pravnim sustavom iz članka 8. stavka 4. i članka 9. te direktive, na temelju kojih toj osobi treba omogućiti obnovu postupka (drugo pitanje).

32. Budući da su ta dva skupa pravila međusobno povezana, predlažem Sudu da prvo i drugo prethodno pitanje ispita zajedno.

⁶ Vidjeti osobito presude od 29. siječnja 2013., Radu (C-396/11, EU:C:2013:39, t. 22. i navedena sudska praksa) i od 28. listopada 2021., Komisija za protivodeystvie na koruptsiyata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imushtestvo (C-319/19, EU:C:2021:883, t. 24. i navedena sudska praksa).

⁷ U skladu s člankom 425. stavkom 1. točkom 1. NPK-a, ponovno pokretanje kaznenog postupka može dovesti do poništenja osuđujuće odluke i vraćanja predmeta kako bi se mogao preispitati njegov meritum u fazu za koju sud odredi da ponovno ispitivanje predmeta treba započeti.

⁸ Zahtjev se može odbiti u dvama slučajevima. Ovaj zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na prvi slučaj. Drugi je slučaj kad se osuđeniku dostavi pravomoćna optužnica, a on se ne pojavi na raspravi a da za to nema opravdan razlog.

33. Svoju ću analizu započeti ispitivanjem odredbi članaka 8. i 9. Direktive 2016/343, nakon čega ću se usredotočiti, s jedne strane, na ciljeve koje zakonodavac Unije želi postići u okviru te direktive i, s druge strane, na sudsku praksu koju je razvio Europski sud za ljudska prava u pogledu poštovanja članka 6. stavka 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda⁹.

1. Tekstualna analiza članka 8. stavaka 2. i 4. te članka 9. Direktive 2016/343

34. Nakon što je utvrdio načelo prema kojem optuženici imaju pravo sudjelovati na raspravi u kaznenom postupku koji se vodi protiv njih, zakonodavac Unije ovlašćuje države članice da predvide postupke kojima se omogućuje suđenje osobama u njihovoj odsutnosti. Prema tome, u skladu s člankom 8. stavcima 2. i 3. Direktive 2016/343, države članice mogu predvidjeti održavanje rasprave u odsutnosti optuženika i izvršenje odluke donesene u tom postupku. Te se odredbe temelje na pretpostavci da je ta osoba obaviještena o datumu i mjestu rasprave, tako da se smatra da se dobrovoljno i nedvojbeno odrekla prisustvovati raspravi.

35. Naime, kao što ću to dokazati, iz članaka 8. i 9. te direktive proizlazi da se osobe osuđene na suđenju na kojem se nisu pojavile dijele u dvije kategorije. S jedne strane, postoje osobe za koje je sigurno da su znale ili su mogle znati za datum i mjesto rasprave i, s druge strane, ostale osobe. Osobe koje pripadaju drugoj kategoriji imaju pravo na obnovu postupka, dok se na osobe iz prve kategorije takva mjera ne primjenjuje. Za odbijanje obnove postupka, zakonodavac Unije postavlja dva uvjeta¹⁰.

36. Prvi uvjet, iz članka 8. stavka 2. točke (a) Direktive 2016/343, odnosi se na obavješćivanje optuženika. Optuženik mora biti pravodobno obaviješten o raspravi i o posljedicama neopravdanog nedolaska. Drugim riječima, ta osoba mora znati da se protiv nje može donijeti odluka o krivnji ili nedužnosti ako se ne pojavi na raspravi.

37. Drugi uvjet, iz članka 8. stavka 2. točke (b) te direktive, odnosi se na to da optuženika zastupa odvjetnik. Tim se uvjetom predviđa slučaj u kojem je ta osoba, nakon što je obaviještena o raspravi, namjerno odlučila da je zastupa pravni zastupnik umjesto da se osobno pojavi na raspravi¹¹. To u načelu dokazuje da se odrekla prava sudjelovati na raspravi u kaznenom postupku koji se vodi protiv nje, ali joj je pritom zajamčeno pravo da se brani. Europski sud za ljudska prava smatra da je pravo svakog optuženika da ga stvarno brani odvjetnik, ako je potrebno po službenoj dužnosti, jedan od temeljnih elemenata poštenog suđenja. Optuženik ne gubi to pravo samo zato što nije prisustvovao raspravama. Stoga je za pravičnost kaznenog sustava od ključne važnosti da se nedolazak optuženika na raspravu ne sankcionira odstupanjem od prava da ga zastupa branitelj i da ga se na odgovarajući način brani u prvostupanjskom i u žalbenom postupku¹².

38. Kao prvo, utvrđujem da je, kako bi svaki od tih uvjeta bio ispunjen, nužno da je optuženik obaviješten o raspravi. Poštovanje te obveze stoga je nužno za izvršenje osuđujuće odluke donesene na suđenju na kojem se ta osoba nije pojavila.

⁹ Potpisane u Rimu 4. studenoga 1950., u daljnjem tekstu: EKLJP.

¹⁰ Vidjeti i uvodnu izjavu 35. navedene direktive.

¹¹ Vidjeti i uvodnu izjavu 37. Direktive 2016/343.

¹² Vidjeti u tom pogledu presude ESLJP-a od 13. veljače 2001., Krombach protiv Francuske (CE:ECHR:2001:0213JUD002973196, t. 89.) i od 1. ožujka 2006., Sejdic protiv Italije (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, t. 91.).

39. Kao drugo, utvrđujem da nepoštovanje obveze obavješćivanja podrazumijeva primjenu pravila iz članka 8. stavka 4. i članka 9. Direktive 2016/343 jer su nadležna nacionalna tijela tada dužna optuženiku osigurati obnovu postupka. Naime, kao što to proizlazi iz teksta tih članaka¹³, odredbe iz članka 8. stavaka 2. i 3., kao i one iz članka 8. stavka 4. i članka 9. te direktive, strukturirane su tako da čine koherentnu cjelinu, a obavješćivanje te osobe predstavlja „prekretnicu” u oba sustava.

40. Opseg prava na obnovu postupka stoga je definiran u članku 9. navedene direktive.

41. Što se tiče oblika obnove postupka, zakonodavac Unije prepušta državama članicama da odrede sustav pravnih sredstava i postupaka kojima se osigurava poštovanje prava na obranu osoba osuđenih u odsutnosti. To je u potpunosti u skladu s minimalnom prirodom pravila utvrđenih Direktivom 2016/343¹⁴, koja nije cjelovit i sveobuhvatan instrument koji ima za svrhu utvrditi sve uvjete za donošenje sudske odluke¹⁵. Odabir tih načina obuhvaćen je postupovnom autonomijom država članica i provodi se s obzirom na posebnosti njihova pravnog sustava.

42. Suprotno tomu, što se tiče opsega obnove postupka, zakonodavac Unije državama članicama nalaže precizne i nedvosmislene obveze. Naime, od država članica zahtijeva da uspostave postupak u okviru kojeg se može ponovno utvrditi meritum predmeta, uključujući ispitivanje novih dokaza, i koji usto može dovesti do ukidanja prvotne odluke. Nadalje, od država članica zahtijeva da osiguraju da optuženik u okviru tog novog pravnog sredstva ima pravo prisustvovati i stvarno sudjelovati u postupku koji iz toga proizlazi, u skladu s postupcima predviđenima nacionalnim pravom, te da može ostvariti prava na obranu.

43. Zakonodavac Unije ovdje uključuje bitne zahtjeve obnove postupka koje je utvrdio Europski sud za ljudska prava i koje sam iznio u točkama 66. i 67. ovog mišljenja¹⁶.

44. Nakon tog ispitivanja teksta Direktive 2016/343, utvrđujem da situacija u kojoj optuženik nije bio obaviješten o raspravi ni o posljedicama neopravdanog nedolaska stoga nije *a priori* obuhvaćena odredbama iz članka 8. stavka 2. te direktive, nego onima iz njezina članka 8. stavka 4.

45. Međutim, situacija osoba koje nisu obaviještene o raspravi iz razloga koji se njima pripisuju ostaje u „sivoj zoni”. Pitanje na koje sada treba odgovoriti jest, osobito, je li to tumačenje primjenjivo u situaciji u kojoj optuženik nije mogao biti obaviješten ni o raspravi ni o posljedicama neopravdanog nedolaska zato što je pobjegao.

46. Drugim riječima, je li zakonodavac Unije namjeravao poštovanje obveze obavješćivanja učiniti apsolutnim zahtjevom, neovisno o postupanju optuženika i konkretno o razlozima zbog kojih se optuženika nije moglo locirati unatoč naporima nadležnih nacionalnih tijela? Zahtijeva li zakonodavac Unije od država članica da predvide obnovu postupka svaki put kad optuženik pobjegne?

¹³ Odredbe o pravu na obnovu postupka primjenjuju se samo ako „nije moguće ispuniti uvjete iz [članka 8.] stavka 2. [...] jer se osumnjičenik ili optuženik ne može locirati unatoč ulaganju razumnih napora” (članak 8. stavak 4.) ili „u slučaju da nisu bili ispunjeni uvjeti iz članka 8. stavka 2.” (članak 9.).

¹⁴ Vidjeti članak 1. kao i uvodne izjave 2. do 4. i 9. te direktive.

¹⁵ Vidjeti presudu od 19. rujna 2018., Milev (C-310/18 PPU, EU:C:2018:732, t. 45. do 47.).

¹⁶ Europski sud za ljudska prava također smatra da se EKLJP-om državama ugovornicama daje velika sloboda u odabiru odgovarajućih sredstava koja će omogućiti njihovim pravosudnim sustavima da ispune zahtjeve iz članka 6. te konvencije, pod uvjetom, međutim, da se sredstva predviđena nacionalnim pravom pokažu djelotvornima ako se optuženik nije odrekao prava da bude prisutan ni prava na obranu niti je imao namjeru izbjeci suđenje. Vidjeti primjerice ESLJP, 14. lipnja 2001., Medenica protiv Švicarske (CE:ECHR:2001:0614JUD002049192, t. 55.).

47. Iz razloga koje ću sada iznijeti, nisam uvjeren u to.

48. Kao prvo, iz uvodne izjave 36. Direktive 2016/343 proizlazi da obveza nadležnih nacionalnih tijela da obavijeste optuženika o raspravi podrazumijeva da mu je osobno uručen sudski poziv ili da je na neki drugi način službeno i pravodobno obaviješten o dogovorenom datumu i mjestu rasprave na način koji mu je omogućio da bude upoznat s održavanjem rasprave. Zakonodavac Unije i ovdje uključuje sudsku praksu Europskog suda za ljudska prava prema kojoj se može smatrati da se optuženik svojim postupanjem implicitno odrekao prava sudjelovati na raspravi samo ako se dokaže da je mogao razumno predvidjeti posljedice svojeg postupanja u tom pogledu¹⁷. Nacionalni sudovi stoga moraju postupati s dužnom pažnjom prilikom uručivanja poziva optuženiku u propisanom obliku¹⁸, što znači da on mora biti obaviješten o raspravi na način da uz obavijest o datumu, vremenu i mjestu rasprave ima i dovoljno vremena za pripremu svoje obrane i dolazak u sudnicu¹⁹.

49. Međutim, iz uvodne izjave 38. Direktive 2016/343 proizlazi da se u pogledu načina na koji se dostavljaju informacije, i konkretno njegove dostatnosti, može provesti nadzor. Naime, zakonodavac Unije ističe da „[p]rilikom razmatranja je li način na koji se dostavljaju podaci dovoljan da se osigura da je osoba upoznata s održavanjem rasprave, posebna pozornost trebala bi se, ako je potrebno, posvetiti dužnoj pažnji koju su tijela javne vlasti uložila da obavijeste dotičnu osobu i dužnoj pažnji dotične osobe da primi informacije koje su joj upućene”.

50. Iz toga zaključujem da države članice tada mogu u svakom slučaju zasebno ispitati način i okolnosti u kojima su informacije dostavljene optuženiku. Prema mojem mišljenju, upotrebom izraza „ako je potrebno” nastoji se pokazati da države članice mogu uzeti u obzir druge čimbenike osim onih koji se odnose na prirodu, oblik ili sadržaj akta kojim su podaci dostavljeni. Time što se od država članica zahtijeva da se posveti „posebna pozornost” dužnoj pažnji koju su uložila nacionalna tijela kako bi dostavila informacije odnosno kako bi ih optuženik primio, zakonodavac Unije naglašava, prema mojem mišljenju, postupanje svake od stranaka u kaznenom postupku.

51. Smatram da upravo u okviru tog ispitivanja države članice mogu uzeti u obzir bijeg optuženika. Taj pojam, iako se navodi u uvodnoj izjavi 39. Direktive 2016/343, u njoj nije definiran. Međutim, iz uobičajenog značenja proizlazi da „bijeg” prije svega odražava postupanje, i to osobito ono kojim osoba odmiče, bježi ili pokušava izbjeći nešto što je neugodno, teško ili opasno²⁰.

52. Stoga smatram da je u pogledu osobe u bijegu potrebno razlikovati dva slučaja.

53. U prvom slučaju, unatoč svoj dužnoj pažnji i svim naporima nacionalnih tijela da optuženika obavijeste o datumu i mjestu održavanja rasprave te o posljedicama neopravdanog nedolaska, optuženiku te informacije nisu priopćene jer je namjerno i svjesno povrijedio svoje obveze u pogledu primanja informacija o raspravi, i to u namjeri da izbjegne suđenje. U tom slučaju, ako su nacionalna tijela poduzela sve potrebne korake za obavještavanje optuženika i ako se on

¹⁷ Vidjeti osobito presude ESLJP-a od 1. ožujka 2006., Sejdovic protiv Italije (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, t. 87. i 89.); od 24. travnja 2012., Haralampiev protiv Bugarske (CE:ECHR:2012:0424JUD002964803, t. 33.) i od 22. svibnja 2012., Idalov protiv Rusije (CE:ECHR:2012:0522JUD000582603, t. 173.).

¹⁸ Vidjeti primjerice presude ESLJP-a od 12. veljače 1985., Colozza protiv Italije (CE:ECHR:1985:0212JUD000902480, t. 32.) i od 12. lipnja 2018., M. T. B. protiv Turske (CE:ECHR:2018:0612JUD004708106, t. 49. do 53.).

¹⁹ Vidjeti primjerice presudu ESLJP-a od 28. kolovoza 2018., Vyacheslav Korchagin protiv Rusije (CE:ECHR:2018:0828JUD001230716, t. 65.).

²⁰ Vidjeti rječnik Francuske akademije i rječnik Larousse.

svojim postupanjem protiv primanja tih informacija, smatram da bi države članice morale moći izvršiti osuđujuću odluku u skladu s člankom 8. stavkom 3. Direktive 2016/343 i odbiti obnovu postupka.

54. U drugom slučaju optuženik nije bio obaviješten o datumu i mjestu rasprave zbog razloga koji su, suprotno tomu, vrlo različiti, izvan njegove kontrole ili povezani s postojanjem legitimnih razloga, kao što su marginalizacija ili pak njegova ranjivost. U tom slučaju, ako neispunjavanje obveze obavješćivanja ne proizlazi iz namjerne i svjesne povrede obveza optuženika, države članice trebale bi osigurati da ta osoba ima pravo na obnovu postupka, u skladu s načelima utvrđenima u članku 8. stavku 4. drugoj rečenici i članku 9. Direktive 2016/343.

55. Razlikovanje koje predlažem u pogledu osoba u bijegu zahtijeva da nacionalni sud provede sveobuhvatno ispitivanje svih okolnosti predmeta.

56. Stoga treba provjeriti jesu li nacionalna tijela postupala s dovoljno dužnom pažnjom u svojim naporima da obavijeste optuženika, osiguraju da se pojavi pred sudom pred kojim se vodi postupak i lociraju ga, uzimajući u obzir, u tom kontekstu, prirodu i opseg obveza optuženika u pogledu primanja informacija o raspravi. Ovisno o slučaju, nacionalni sud mora moći nedvojbeno dokazati, na temelju konkretnih i objektivnih činjenica svojstvenih predmetu, da je navedena osoba bila obaviještena o prirodi i razlozima optužbi koje su iznesene protiv nje te da je ona namjerno i svjesno povrijedila svoje obveze u pogledu primanja informacija o raspravi, primjerice tako što je navela netočnu adresu ili time što, unatoč uputama u tom smislu, nije priopćila promjenu adrese.

57. Smatram da tumačenje teksta članka 8. stavka 2. Direktive 2016/343 koje predlažem ne može ugroziti ciljeve koje nastoji postići zakonodavac Unije²¹.

2. Teleološka analiza Direktive 2016/343

58. Podsjećam na to da je cilj Direktive 2016/343 utvrditi zajednička minimalna pravila o pravu sudjelovanja na raspravi kako bi se ojačalo uzajamno priznavanje i povjerenje država članica u kaznenopravne sustave drugih država članica²². Podsjećam i na to da, u skladu sa sudskom praksom Suda, navedena direktiva nije cjelovit i sveobuhvatan instrument koji ima za svrhu utvrditi *sve uvjete za donošenje sudske odluke*²³. Stoga, iako zakonodavac Unije nalaže državama članicama da predvide obnovu postupka kako bi se osiguralo poštovanje prava na obranu osoba osuđenih u odsutnosti, kako bi se ostvarili ciljevi predviđeni navedenom direktivom, to ne mora nužno podrazumijevati pravo tih osoba na obnovu postupka u svim slučajevima.

59. Kao što je to Sud utvrdio u rješenju od 14. siječnja 2021., UC i TD (Formalni nedostaci optužnice)²⁴, na nacionalnom je sudu da „osigura pravednu ravnotežu između, s jedne strane, poštovanja prava obrane i, s druge strane, nužnosti jamčenja djelotvornosti progona te osiguranja odvijanja postupka u razumnom roku”²⁵. Međutim, tako usko tumačenje prava na pošteno suđenje, kojim bi se sustavno zahtijevala mogućnost obnove postupka, čak i ako nadležna

²¹ Vidjeti presudu od 13. veljače 2020., Specializirana prokuratura (Rasprava u odsutnosti okrivljenika) (C-688/18, EU:C:2020:94, t. 29. i navedena sudska praksa).

²² Vidjeti članak 1. i uvodne izjave 2. do 4., 9. i 10. Direktive 2016/343.

²³ Vidjeti u tom smislu presudu od 19. rujna 2018., Milev (C-310/18 PPU, EU:C:2018:732, t. 45. do 47.).

²⁴ C-769/19, neobjavljeno, EU:C:2021:28

²⁵ Točka 45. i navedena sudska praksa iz tog rješenja

nacionalna tijela *de facto* ne mogu obavijestiti optuženika o raspravi zbog njegova bijega, zato što namjerno i svjesno povređuje obveze u pogledu primanja te informacije, moglo bi potaknuti na zlouporabu prava i postupka određene optuženike koji se nadaju da će se moći pozvati na prekoračenje razumnog roka ili na zastaru kaznenog progona, što bi moglo dovesti do kašnjenja u sudovanju, obeshrabrenja žrtava, koje ponekad moraju trpjeti emocionalne i financijske posljedice nekoliko rasprava, ili čak do uskraćivanja sudske zaštite.

60. Stoga pravilima predviđenima u članku 8. stavcima 2. do 4. i članku 9. Direktive 2016/343 treba omogućiti da se zajamči pravedna ravnoteža između, s jedne strane, djelotvornosti progona i dobrog sudovanja, čime se državama članicama dopušta da izvrše odluku protiv osobe koja je, radi izbjegavanja suđenja, očitom povredom svojih obveza onemogućila nadležnim nacionalnim tijelima da je obavijeste o raspravi te, s druge strane, prava na obnovu postupka u svrhu jamčenja prava obrane osoba koje nisu imale namjeru odreći se prava da budu prisutne i prava obrane niti su imale namjeru izbjeći suđenje.

61. Naposljetku, tumačenje koje zagovaram u skladu je sa sudskom praksom Europskog suda za ljudska prava u pogledu poštovanja članka 6. stavka 1. EKLJP-a.

3. Analiza sudske prakse Europskog suda za ljudska prava

62. U presudi od 13. veljače 2020., Specializirana prokuratura (Rasprava u odsutnosti okrivljenika)²⁶, Sud je podsjetio na razloge zbog kojih valja uzeti u obzir sudsku praksu Europskog suda za ljudska prava o poštovanju prava sudjelovanja na raspravi u okviru tumačenja odredbi iz Direktive 2016/343²⁷. Naime, u uvodnim izjavama 11., 13., 33., 45., 47. i 48. te direktive zakonodavac Unije jasno je iznio svoju namjeru da ojača i zajamči stvarnu primjenu prava na pošteno suđenje u okviru kaznenih postupaka uključivanjem u pravo Unije sudske prakse koju je taj sud razvio u pogledu poštovanja članka 6. stavka 1. EKLJP-a.

63. Što se tiče tog članka, Europski sud za ljudska prava smatra da je bijeg osobe dovoljno ozbiljan ako je ona svjesna kaznenog postupka koji se protiv nje vodi kao i prirode i razloga optužbi te ne namjerava sudjelovati na suđenju ili želi izbjeći kazneni progon²⁸.

64. U tom se kontekstu rasuđivanje tog suda dijeli u dva dijela.

65. Kao prvo, Europski sud za ljudska prava određuje je li na temelju objektivnih i relevantnih činjenica utvrđeno da se optuženik odrekao prava da bude prisutan i prava na obranu ili je imao namjeru izbjeći suđenje. U tom pogledu, taj sud zahtijeva od nacionalnih sudova da postupaju s dužnom pažnjom tako da optuženika osobno obavijeste o optužbama koje su iznesene protiv njega te da mu u propisanom obliku uruče sudski poziv²⁹. U nedostatku primitka službene obavijesti, određene činjenice i utvrđenja u dovoljnoj mjeri mogu, prema mišljenju navedenog suda, omogućiti da se nedvojbeno dokaže da je optuženik obaviješten o tome da se protiv njega vodi kazneni postupak, da je svjestan prirode i razloga optužbi te da ne namjerava sudjelovati na

²⁶ C-688/18, EU:C:2020:94

²⁷ Vidjeti točke 34. i 35. te presude.

²⁸ Vidjeti presudu ESLJP-a od 1. ožujka 2006., Sejdovic protiv Italije, (E:ECHR:2006:0301JUD005658100, t. 98. do 101.).

²⁹ Vidjeti bilješku 18. ovog mišljenja. U skladu sa sudskom praksom Europskog suda za ljudska prava, takvo odricanje ne može se izvesti ni iz nejasnih i neslužbenih saznanja (vidjeti osobito ESLJP, 23. svibnja 2006., Kounov protiv Italije (CE:ECHR:2006:0523JUD002437902, t. 47.)), niti iz puke pretpostavke ili samog svojstva osobe u bijegu (vidjeti ESLJP, 12. veljače 1985., Colozza protiv Italije (CE:ECHR:1985:0212JUD000902480, t. 28.)).

suđenju ili da želi izbjeći kazneni progon³⁰. U tom kontekstu ispituje jesu li nadležna nacionalna tijela postupila s dovoljno dužnom pažnjom u svojim naporima da pronađu optuženika i da ga obavijeste o kaznenom postupku³¹, osobito provođenjem prikladnog istraživanja³². U presudi od 11. listopada 2012., Abdelali protiv Francuske³³, isti je sud podsjetio na to da sama odsutnost podnositelja zahtjeva u mjestu njegova uobičajena boravišta ili u mjestu prebivališta njegovih roditelja nije dovoljna da bi se moglo smatrati da je podnositelj zahtjeva bio upoznat s progonom i postupkom koji se vode protiv njega te da je bio „u bijegu”.

66. Ako ta utvrđenja nisu dovoljna, Europski sud za ljudska prava u drugom dijelu ispituje u kojoj je mjeri optuženik mogao sa sigurnošću iskoristiti mogućnost da se pojavi na novom suđenju³⁴. Prema mišljenju tog suda, obveza da se optuženiku zajamči pravo da bude prisutan u sudnici tijekom prvog postupka protiv njega ili tijekom novog postupka jedan je od bitnih elemenata članka 6. EKLJP-a. U suprotnom bi se smatralo da je kazneni postupak „očito protivan odredbama članka 6. [EKLJP-a]” ili da predstavlja „očito uskraćivanje sudske zaštite”³⁵.

67. Europski sud za ljudska prava stoga zahtijeva da optuženik ima mogućnost tražiti da sud koji ima „punu nadležnost” i koji zasjeda u njegovoj prisutnosti provede novu činjeničnu i pravnu ocjenu osnovanosti optužbi koje su iznesene protiv njega³⁶, pri čemu mu se pružaju sva jamstva poštenog suđenja koja mu se pružaju člankom 6. EKLJP-a. Ipak, državama ugovornicama ostavlja „veliku slobodu u odabiru odgovarajućih sredstava koja će omogućiti njihovim pravosudnim sustavima da ispune zahtjeve [iz tog članka]”, pod uvjetom, međutim, da se „sredstva predviđena nacionalnim pravom pokažu djelotvornima ako se optuženik nije odrekao prava da bude prisutan ni prava na obranu niti je imao namjeru izbjeći suđenje”³⁷.

68. Tako iznesena načela Europski sud za ljudska prava primijenio je u presudi od 26. siječnja 2017., Lena Atanasova protiv Bugarske³⁸. U predmetu u kojem je donesena ta presuda tom je sudu postavljeno pitanje je li Varhoven kasacionen sad (Vrhovni kasacijski sud) povrijedio članak 6. stavak 1. EKLJP-a time što je na temelju članka 423. stavka 1. NPK-a, na koji se odnosi ovaj zahtjev za prethodnu odluku, odbio zahtjev za ponovno pokretanje postupka koji je

³⁰ Vidjeti presude ESLJP-a od 1. ožujka 2006., Sejdovic protiv Italije (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, t. 98. do 101.); od 23. svibnja 2006., Kounov protiv Bugarske (CE:ECHR:2006:0523JUD002437902, t. 48.); od 26. siječnja 2017., Lena Atanasova protiv Bugarske (CE:ECHR:2017:0126JUD005200907, t. 52.) i od 2. veljače 2017., Ait Abbou protiv Francuske (CE:ECHR:2017:0202JUD004492113, t. 62. do 65.).

³¹ U svojoj presudi od 12. veljače 1985., Colozza protiv Italije (CE:ECHR:1985:0212JUD000902480, t. 28.), Europski sud za ljudska prava ističe da se u utvrđenoj situaciji „nije primijenila dužna pažnja koju države ugovornice moraju primijeniti kako bi osigurale stvarno uživanje prava zajamčenih člankom 6. [EKLJP-a]”. U presudi od 12. lipnja 2018., M. T. B. protiv Turske (CE:ECHR:2018:0612JUD004708106, t. 51. do 54.), taj je sud odlučio da sud pred kojim se vodi postupak nije postupao s dužnom pažnjom u svojim naporima da pronađe podnositelja zahtjeva time što je odluku dostavio samo u skladu s odredbama nacionalnog prava. Prema mišljenju navedenog suda, ta dostava sama po sebi nije dovoljna da bi državu oslobodila obveza koje ima na temelju članka 6. EKLJP-a.

³² Vidjeti presudu ESLJP-a od 12. veljače 1985., Colozza protiv Italije (CE:ECHR:1985:0212JUD000902480, t. 28.).

³³ CE:ECHR:2012:1011JUD004335307, t. 54.

³⁴ Vidjeti presude ESLJP-a od 12. veljače 1985., Colozza protiv Italije (CE:ECHR:1985:0212JUD000902480, t. 29.) i od 1. ožujka 2006., Sejdovic protiv Italije (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, t. 101. *in fine*).

³⁵ Vidjeti presude ESLJP-a od 1. ožujka 2006., Sejdovic protiv Italije (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, t. 84.) i od 12. lipnja 2018., M. T. B. protiv Turske (CE:ECHR:2018:0612JUD004708106, t. 61.).

³⁶ Vidjeti presudu ESLJP-a od 12. veljače 1985., Colozza protiv Italije (CE:ECHR:1985:0212JUD000902480, t. 31. do 32.).

³⁷ Vidjeti presudu ESLJP-a od 14. lipnja 2001., Medenica protiv Švicarske (CE:ECHR:2001:0614JUD002049192, t. 55.). Vidjeti i presude ESLJP-a od 12. veljače 1985., Colozza protiv Italije (CE:ECHR:1985:0212JUD000902480, t. 30.) i od 1. ožujka 2006., Sejdovic protiv Italije (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, t. 82.).

³⁸ CE:ECHR:2017:0126JUD005200907

podnijela podnositeljica zahtjeva u bijegu, uz obrazloženje da je podnositeljica zahtjeva pokušala izbjeći suđenje i stoga si je svojim protupravnim postupanjem sama onemogućila sudjelovanje u raspravi u kaznenom postupku koji se protiv nje vodi³⁹.

69. Europski sud za ljudska prava smatrao je da to odbijanje ne predstavlja takvu povredu jer se optuženica na implicitan način svjesno i valjano odrekla prava da bude osobno prisutna pred sudovima, zajamčenog člankom 6. stavkom 1. EKLJP-a. Taj je sud prethodno utvrdio da je podnositeljica zahtjeva bila propisno obaviještena o kaznenom postupku koji se protiv nje vodio i optužbama koje su se iznijele protiv nje te je izjavila da je spremna dati detaljna objašnjenja i pregovarati o uvjetima osude. Navedeni je sud utvrdio i da joj sudski poziv nije mogao biti uručen zbog promjene boravišta o kojoj nije obavijestila nadležna tijela. Isti je sud presudio da su nacionalna tijela usto poduzela mjere koje su razumno potrebne kako bi se osigurala prisutnost optuženika na raspravi. U tom su predmetu tijela najprije nastojala osobi uručiti poziv na adresi koju je navela prije nego što su je tražila, zatim na njezinim poznatim adresama ili u kaznenim ustanovama te su naposljetku također provjerila da osoba nije napustila državno područje⁴⁰.

70. Suprotno tomu, Europski sud za ljudska prava nije došao do tog zaključka u presudi od 23. svibnja 2006., Kounov protiv Bugarske⁴¹. Naime, u toj je presudi taj sud utvrdio povredu članka 6. stavka 1. EKLJP-a jer je podnositelju zahtjeva, osuđenom u odsutnosti, uskraćeno pravo na ponovno pokretanje kaznenog postupka a da tijela pritom nisu dokazala da se nedvojbeno odrekao svojeg prava da bude prisutan. U navedenoj je presudi navedeni sud utvrdio da se optuženika saslušalo o činjenicama koje mu se stavljaju na teret, ali da nije bio osobno obaviješten o pokretanju istražnog postupka protiv njega. Smatrao je da, s obzirom na to da podnositelju zahtjeva nisu dostavljene optužbe iznesene protiv njega, nijedan element koji je podnesen Sudu ne omogućuje da se utvrdi da je podnositelj zahtjeva znao za pokretanje progona, upućivanje njegova predmeta na suđenje ili datum rasprave. Smatrao je da je, nakon što su ga policijski službenici ispitali o činjenicama, podnositelj zahtjeva mogao samo pretpostaviti da će se pokrenuti postupak, ali ni u kojem slučaju nije mogao imati jasna saznanja o optužbama koje će se iznijeti⁴².

71. Utvrđujem da Europski sud za ljudska prava stoga također nastoji zajamčiti ravnotežu između poštovanja prava na obranu osobe koja se nije pojavila na raspravi i nužnosti da se jamči djelotvornost kaznenog progona u situacijama u kojima je ta osoba nedvojbeno pokazala svoju namjeru da ga izbjegne.

72. S obzirom na sva prethodna razmatranja, predlažem Sudu da odluči da se člankom 8. stavcima 2. i 3. Direktive 2016/343 obuhvaća situacija u kojoj nacionalni sud, s obzirom na sve konkretne okolnosti koje obilježavaju predmetnu situaciju, utvrdi da je unatoč dužnoj pažnji i

³⁹ Vidjeti točke 27. i 28. te presude.

⁴⁰ Vidjeti točke 52. i 53. navedene presude.

⁴¹ CE:ECHR:2006:0523JUD002437902, t. 32., 49., 53. i 54. Vidjeti također ključnu presudu od 1. ožujka 2006., Sejdovic protiv Italije (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, t. 100.), u kojoj je Europski sud za ljudska prava presudio da takve okolnosti nisu utvrđene u nedostatku drugih objektivnih elemenata osim onih koji se odnose na odsutnost optuženika u mjestu njegova uobičajenog boravišta, pri čemu nacionalna tijela polaze od pretpostavke da je podnositelj zahtjeva sudjelovao u kaznenom djelu za koje je optužen ili je odgovoran za to kazneno djelo. Taj je sud primijenio isti pristup u presudi od 28. rujna 2006., Hu protiv Italije (CE:ECHR:2006:0928JUD000594104, t. 53. do 56.).

⁴² Međutim, u presudi od 1. ožujka 2006., Sejdovic protiv Italije (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, t. 85.), Europski sud za ljudska prava presudio je da se činjenica da je ponovno započet rok za podnošenje žalbe protiv presude donesene u odsutnosti, uz mogućnost da optuženik prisustvuje drugostupanjskoj raspravi i da zatraži podnošenje novih dokaza, analizira s obzirom na mogućnost donošenja nove odluke o osnovanosti optužbe u pogledu činjenica i prava, na temelju čega se može zaključiti je li suđenje u cijelosti bilo pošteno.

naporima nadležnih nacionalnih tijela da optuženika obavijeste o raspravi i o posljedicama neopravdanog nedolaska, optuženik namjerno i svjesno povrijedio svoje obaveze u pogledu primanja tih informacija kako bi izbjegao suđenje.

73. U okviru tog ispitivanja na nacionalnom je sudu da utvrdi prirodu i opseg obveza optuženika kako bi bio obaviješten i, po potrebi, da na temelju konkretnih i objektivnih činjenica nedvojbeno dokaže da je optuženik bio upoznat s prirodom i razlozima optužbi iznesenih protiv njega te da je namjerno i svjesno pobjegao.

74. Članak 8. stavak 4. drugu rečenicu i članak 9. Direktive 2016/343 treba tumačiti na način da im se ne protivi nacionalni propis na temelju kojeg obnova postupka nije dopuštena ako je optuženik pobjegao nakon što je obaviješten o optužbama koje su protiv njega iznesene tijekom faze prethodnog istražnog postupka, ali prije nego što je obaviješten o pravomoćnoj optužnici, pod uvjetom da nacionalni sud dođe do prethodno navedenih utvrđenja.

75. S obzirom na odgovor koji predlažem na prvo i drugo prethodno pitanje, koja su zajedno ispitana, ne čini mi se potrebnim odgovoriti na treće prethodno pitanje.

V. Zaključak

76. S obzirom na sva prethodna razmatranja, predlažem Sudu da na prethodna pitanja koja je uputio Specializiran nakazatelen sad (Specijalizirani kazneni sud, Bugarska) odgovori na sljedeći način:

1. Članak 8. stavke 2. i 3. Direktive (EU) 2016/343 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. ožujka 2016. o jačanju određenih vidova pretpostavke nedužnosti i prava sudjelovati na raspravi u kaznenom postupku treba tumačiti na način da obuhvaćaju situaciju u kojoj nacionalni sud, s obzirom na sve konkretne okolnosti koje obilježavaju predmetnu situaciju, utvrdi da je unatoč dužnoj pažnji i naporima nadležnih nacionalnih tijela da optuženika obavijeste o raspravi i o posljedicama neopravdanog nedolaska, optuženik namjerno i svjesno povrijedio svoje obaveze u pogledu primanja tih informacija kako bi izbjegao suđenje.
2. U okviru tog ispitivanja na nacionalnom je sudu da utvrdi prirodu i opseg obveza optuženika kako bi bio obaviješten i, po potrebi, da na temelju konkretnih i objektivnih činjenica nedvojbeno dokaže da je optuženik bio upoznat s prirodom i razlozima optužbi iznesenih protiv njega te da je namjerno i svjesno pobjegao.
3. Članak 8. stavak 4. drugu rečenicu i članak 9. Direktive 2016/343 treba tumačiti na način da im se ne protivi nacionalni propis na temelju kojeg obnova postupka nije dopuštena ako je optuženik pobjegao nakon što je obaviješten o optužbama koje su protiv njega iznesene tijekom faze prethodnog istražnog postupka, ali prije nego što je obaviješten o pravomoćnoj optužnici, pod uvjetom da nacionalni sud dođe do prethodno navedenih utvrđenja.